

**MURHEELLISTEN LAULUJEN MAA?
NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA MERI-LAPIN
ALUEELLA**

**Jäppinen Leena ja
Koskinen Tanja
Opinnäytetyö
Humanistinen
ammattikorkeakoulu
Tornion kampus
Kansalaistoiminnan ja
nuorisotyön
koulutusohjelma 210 op
toukokuu/ 2008**

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 LUE LOPPUUN SIVUT – JOHDANTO.....	2
2 KAUKAA LÄHELLE - NAISTEN OIKEUKSIA MAAILMANLAAJUISESTI.....	8
2.1 Kaikki vanhat filmit - Aikaisempaa tutkimushistoriaa Naisiin kohdistuvasta väkivallasta	11
2.2 Maailma on naisia puolillaan – Naisen määritelmä	12
3 EI JAKSA NAURATTAA – VÄKIVALLAN MÄÄRITTELY	14
3.1 Kolme koskea – Väkivallan muodot.....	14
3.2 Juodaan viinaa – Alkoholi ja väkivalta	16
3.3 Miltä se tuntuu? – Vastaajien määritelmiä väkivallasta.....	18
3.4 Mustat päivät jäädä saa – Väkivallasta selviytyminen	19
4 MIHIN JOHTAA TÄÄ TIE – TUTKIMUKSEN ESITTELY.....	23
5 TUULTA JA TYVENTÄ – TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1 Kosketus – Fyysinen väkivalta.....	26
5.1 Raskas kantaa – Henkinen väkivalta	30
5.2 Kuka taluttaa – Rajoittava väkivalta	33
5.3 Hulluutta ja humalaa	34
5.4 Hyvät ajat – Naisten oikeuksien toteutuminen Suomessa	36
6 KESKENERÄINEN – JATKOTUTKIMUKSET	38
7 PISTE – TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA	39
LÄHTEET	43

LIITTEET	47

Liite1 Saatekirje

Liite2 Haastattelulomake

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tornion kampus

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Kivirannantie 13–15

95410 TORNIO (Kiviranta), Puh. (016) 2119 200

TIIVISTELMÄ

Työn tekijät Leena Jäppinen ja Tanja Koskinen	Työn numero
Työn nimi Murheellisten laulujen maa? naisiin kohdistuva väkivalta Meri-lapin alueella	
Työnohjaajat Kai Lehtonen ja Pirkko Salo	Sivumäärä 47
Työmme on tutkimuksellinen opinnäytetyö, mikä koostuu tutkimuksesta ja teoriataustasta. Haastattelimme tutkimukseen suomalaissyntyisiä naisia sekä maahanmuuttajataustaisia naisia Meri-lapin alueelta. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoiduilla haastattelulomakkeilla. Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisella menetelmällä yhteensä 41 naiselle Meri-lapin alueella. Työn keskeisin tutkimuskysymys oli: eroaako maahanmuuttajanaisten kokema väkivalta suomalaisten naisten kokemasta väkivallasta? Ennen kuin pystyimme tutkimaan varsinaista kysymystämme, oli saatava selville, kuinka moni vastaajista Meri-lapin alueella kokee väkivaltaa, minkälaista väkivaltaa maahanmuuttajanaiset ja suomalaiset naiset kokevat, ja onko maahanmuuttajanaيسilla suurempi riski joutua väkivallan kokijaksi kuin suomalaisilla naisilla? Vaikka naisten oikeudet Suomessa toteutuvatkin lähestulkoon kokonaisuudessaan, verrattuna kehitysmaihiin tai jopa moniin Euroopan maihin, niin väkivaltaa silti ilmenee tutkimuksemme mukaan. On huomioitava, että tutkimuksemme on vain pieni otos Suomen kansasta, mutta se on silti vertailukelpoinen sillä se antaa samansuuntaisia tuloksia kuin kansallinen tutkimus, johon omaamme verrataan.	
Asiasanat Nainen, Väkivalta, Fyysinen väkivalta, Henkinen väkivalta, Maahanmuuttaja, Kansainvälisyys,	

HUMAK University of Applied Sciences

Civil Activities and youth Work Degree Programme

Tornio Unit

Kivirannantie 13–15

FIN – 95410 TORNIO (Kiviranta)

Tel. +358 16 2119 200

ABSTRACT

Authors Leena Jäppinen and Tanja Koskinen	Number of publication
Title The land of sorrowful songs? Directed violence to women in the Meri-lappi area.	
Tutor(s) Kai Lehtonen and Pirkko Salo	Number of pages 47
This is an exploratory work and it consists of research and theory. We interviewed in our research Finnish born women and immigrant born women in the Meri-lappi area. We carried out interviews in half structured forms. We interviewed in our work, which has done by quantitative methods, 41 women in the Meri-lappi area. The main Exploratory question in our work was: are there any differences between the Finnish born women and immigrant born women in violence experiences? But before we could find out the answer in our main question, we need to find out how many women in our research have violence experiences and what kind of violence they have confronted? And then we also sort out that is there a bigger risk to become a victim of the violence when you are immigrant born woman? Woman's rights are the same all over the world, but how do these rights come true is a different story in every country. In Finland woman's rights are well materialisation and there aren't big problems if you compare developing countries or some European countries to Finland. But still our research and also the other researches indicate that in the Meri-lappi area and also in the whole Finland, there is violence. Of course we need to remember that our research is just a small part of Finnish people, but still this gives similar results than the other researches.	
Keywords woman, violence, physical violence, mental violence, immigrant, internationality	

1 LUE LOPPUUN SIVUT – JOHDANTO

”...Tämä tuhansien murheellisten laulujen maa, jonka tuhansiin järviin juosta saa...” Käytimme työssä lähteenä suomenkielisiä lauluja, jotka kertovat väkivallasta. Osoitamme tällä, että ihmiset ovat tietoisia väkivallan vaikutuksesta ja siitä syntyvästä pahasta olost. Lauluissa on helppo puhua vakavasta aiheesta, sillä kukaan ei voi varmuudella sanoa, että se kertoisi suoraan jonkun elämästä. Työmme kantavana voimana toimi Eppu Normaalin laulu ”murheellisten laulujen maa”, jonka sanoma sopii aiheeseemme hyvin. Laulussa puhutaan suomalaisesta perheestä, väkivallasta ja siitä, miten elämä ei aina mene niin kuin toivoisi. Otsikoimme kaikki luvut suomalaisten laulujen mukaan, koska musiikki toimi tärkeänä osana sekä lähdemateriaalissa että työn kirjoitusvaiheessa.

Opinnäytetyömme käsittelee kolmenlaista naisten kokemaa väkivaltaa Meri-lapin alueella. Kategorioimme väkivallan muodot fyysiseen, henkiseen ja rajoittavaan väkivaltaan. Työmme on kvantitatiivisella menetelmällä tehty tutkimuksellinen opinnäytetyö. Tutkimustulokset keräsimme puolistrukturoiduilla kyselylomakkeilla, yhteensä 41 maahanmuuttajanaiselta ja suomalaiselta naiselta.

Miettiessämme aihetta opinnäytetyöhön, pohdimme kuinka voisimme yhdistää opintojen aikana kertyneen tietämyksen ja suuntautumisopinnot, jotka toisella liittyivät kansainvälisyyteen ja toisella sosiaaliseen vahvistamiseen. Lopullinen aiheen valinta rajautui kiinnostuksen ja ajankohtaisuuden mukaan, sillä väkivalta koskettaa naisia riippumatta maanosasta, kulttuurista, sosiaaliluokasta tai elämäntilanteesta. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu vähän ja etenkin maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta väkivallasta on Suomessa toistaiseksi vähän tutkimustuloksia. Alueellisia tutkimuksia, esimerkiksi Meri-lapin alueelta ei löytynyt, joten tutkimus on ajankohtainen ja tarpeellinen.

Yhteisöpedagogi sopii hyvin toimimaan moniammatillisessa yhteistyössä muiden tahojen kanssa, kun puhutaan naisia kohdanneesta väkivallasta.

Yhteisöpedagogin koulutus vastaa niitä tarpeita, joita muuten työkentällä on hankalaa täyttää. Viittaamme tällä esimerkiksi seikkailukasvatukseen, jonka avulla ihmisiä voidaan haastaa kohtaamaan omat henkiset ja fyysiset voimavaransa, erilaiset opiskelijavaihdot, jotka tuovat näkemystä eri kulttuurien kohtaamiseen ja sosiaalisen vahvistamisen toimikenttä kaikessa laajuudessaan takaa kattavan varaston niin teoriapohjaista kuin käytännönläheistä tietotaitoa.

2 KAUKAA LÄHELLE - NAISTEN OIKEUKSIA MAAILMANLAAJUISESTI

Sukupuolineutraali ilmaisu ihmisoikeudet ("human rights") vakiintui toisen maailmansodan jälkeen. YK:n laatima yleissopimus (CEDAW) vuonna 1979 paneutui naisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutumiseen ja syrjinnän ehkäisyyn, joissa huomattiin suuria epäkohtia, vaikka ihmisoikeudet oli säädetty koskemaan kaikkia tasavertaisesti. CEDAW on lyhenne sanoista, Committee on the Elimination of Discrimination Against Women, mikä tarkoittaa suomennettuna Naisten syrjinnän poistamista käsittelevää komiteaa. Vuonna 1992 CEDAW – sopimusta valvova komitea täydensi sopimustekstiä antamalla suostumuksen, jonka mukaan syrjintä käsite sisältää naisiin kohdistuvan väkivallan. CEDAW komiteaan kuuluu 23 riippumatonta asiantuntijaa. CEDAW:in suurimpia saavutuksia on muun muassa se, että se on tuonut naisten ihmisoikeudet esiin myös kehitysmaissa. CEDAW – sopimuksen oli allekirjoittanut maaliskuuhun 2006 mennessä 182 maata, mutta esimerkiksi Yhdysvallat eivät ole sopimusta vielä ratifioineet. CEDAW – sopimus pitää tärkeänä korostaa muun muassa naisten osuutta valtiollisessa päätöksenteossa, naisten oikeutta säilyttää kansalaisuutensa avioliitossa sekä toteuttaa tasa-arvoa työelämässä, koulutuksessa ja perhesuhteisiin liittyvissä asioissa. (Matkalla Tasa-arvoon, 2006)

Toinen tärkeä työkalu tasa-arvon saavuttamisessa on Pekingin neljännen naisten asioita käsittelevän maailmankonferenssin laatima toimintaohjelma. Pekingin maailmakonferenssi vuonna 1995 oli neljäs YK:n naisten asemaa käsittelevä maailmankonferenssi. Pekingin konferenssi oli suurin neljästä naisten asemaa käsittelevästä konferenssista ja sen sisältö kiteytettiin yhteen asiakirjaan, jonka hallitukset yksimielisesti hyväksyivät konferenssin päätteeksi. Asiakirjan nimeksi tuli Pekingin julistus ja toimintaohjelma tasa-arvon, kehityksen ja rauhan puolesta (PFA). Asiakirja sisältää toimenpideohjeita hallituksille, yksityiselle sektorille ja kansalaisjärjestöille, eli toisin sanoen se kattaa kaiken. Muita YK:n naisten asemaa käsitteleviä maailmankonferensseja on ollut ennen Pekingin maailmankonferenssia: vuonna 1975 Mexico Cityssä, Kööpenhaminassa vuonna 1980 ja kolmas ennen Pekingin

maailmankonferenssia oli vuonna 1985 Nairobissa järjestetty konferenssi. (Matkalla Tasa-arvoon, 2006)

Nämä kaksi asiakirjaa, eli CEDAW – sopimus ja Pekingin julistus ovat yhteydessä myös YK:n laatimiin vuosituhattavoitteisiin (Millennium Development Goals), jotka perustuvat 1900-luvun lopulla pidettyihin YK:n eri kehityskysymyksiä käsitelleisiin huippukokouksiin ja niissä hyväksyttyihin päätöksiin. Vuosituhattavoitteet on otettu käytäntöön vuonna 2000. Tavoitteet listattiin vuosituhattulistuksessa, jonka allekirjoitti 189 YK:n jäsenvaltiota. Asioita joita vastaan jäsenvaltiot sitoutuivat kamppailemaan, olivat köyhyyden poistaminen ja rauhan, turvallisuuden, ympäristönsuojelun, ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen. Vuosituhattavoitteet perustuvat 1900-luvun lopulla pidettyihin huippukokouksiin ja niissä käsiteltyihin kehityskysymyksiin ja hyväksyttyihin päätöksiin. Vuosituhattavoitteiden sisältöä on arvosteltu suuresti, niiden suppeuden ja kapea-alaisuuden puolesta, eli on sanottu, että ne eivät kuvaa tarpeeksi kattavasti tärkeitä kehityskysymyksiä. Ja vielä lisäksi kansalaisten keskuudessa tavoitteet tiedetään aika heikosti. (Matkalla Tasa-arvoon, 2006)

Naisten oikeuksien yleissopimus on osa YK:n peruskirjaa ja tällä sopimuksella vahvistettiin jäsenvaltioiden sitoutuminen naisten ja miesten tasa-arvon toteuttamiseen. Naisten oikeuksien yleissopimus astui voimaan kansainvälisesti vuonna 1981, jolloin tarvittava määrä valtioita oli sitoutunut siihen. YK:n yleiskokous hyväksyi tämän sopimuksen muutamaa vuotta aikaisemmin, joka tapahtui YK:n naisten vuosikymmenen (1975–1985) vauhdittamana. Tuolloin naisten vuosikymmenen aikana keskustelua herätti suuresti muun muassa naisten ja miesten tasa-arvo kysymys ja tästä syystä myös Naisten oikeuksien yleissopimus osoittautui merkittäväksi ja pitkävaikutteisiksi saavutukseksi tulevaisuutta ajatellen. Suomessa Naisten oikeuksien yleissopimus, ilman minkäänlaisia varauksia, voitiin ratifioida vuonna 1986. Tämä ratifioiminen vaati suomessakin lakimuutoksia, minkä vuoksi ratifioinnin varmistaminen kesti muutaman vuoden. Ja kuten on jo huomattu, että lähestulkoon kaikilla naisten asemaa ajavilla sopimuksilla ja julistuksilla on jotain yhteistä, osittain senkin

takia, että suurimmassa osassa takana on YK, joten ne nitoutuvat aika hyvin yhteen ja tukevat toisiaan. Naisten oikeuksien yleissopimuksen toteuttamista näin ollen valvoo Naistensyrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CEDAW). Maailmanlaajuisesti monet valtiot ovat ratifioineet Naisten oikeuksien yleissopimuksen, mutta esimerkiksi niinkin suurelta ja vaikutusvaltaiselta maalta kuin Yhdysvalloilta ratifiointi vielä puuttuu. Toki sitä tietyiltä osin noudatetaan niissäkin maissa missä sitä ei ole ratifioitu, mutta siinä voi olla osia, mihin valtio ei ole sitoutunut. Toinen on se, että maa on voinut sopimuksen ratifioida, mutta sen noudattamisen valvominen on puutteellista ja näin ollen kansa ei sitä niin tarkkaan noudata. (Naisten oikeuksien yleissopimus, 1992) Naisten oikeuksien yleissopimuksen ensimmäisessä artiklassa määritellään seuraavalla tavalla mitä on naisten syrjintä:

”Tässä yleissopimuksessa ”naisten syrjintä” tarkoittaa kaikkea sellaista sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää, poissulkemista tai rajoittamista, jonka vaikutus tai tarkoitus on heikentää naisille – miesten ja naisten tasa-arvon pohjalta ja siviilisäädystä riippumatta – kuuluvien yhtäläisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tunnustamista, nauttimista tai toteuttamista poliittisella, taloudellisella, yhteiskunnallisella, sivistyksellisellä, kansalaisoikeuksiin liittyvällä tai muilla aloilla, tai mitätöidä nämä oikeudet.” (Naisten oikeuksien yleissopimus, 1992, 1 OSA, 1 artikla)

Nämä globaalit julistukset ja asiakirjat, eli ihmisoikeudet, YK:n laatima yleissopimus (CEDAW), Pekingin maailmankonferenssi, YK:n vuosituhattavoitteet (Millennium Development Goals) ja naisten oikeuksien yleissopimus ovat yhtenä teoriapohjana, jonka valossa tarkastelemme tutkimusta, koska ne kuitenkin säätelevät oikeuksia maailmanlaajuisesti. Naisten oikeuksien yleissopimusta kuten muitakin naisten asemaa koskevia julistuksia ja sopimuksia tullaan soveltuvien osin käyttämään tutkimustuloksien analysoinnissa.

2.1 Kaikki vanhat filmit - Aikaisempaa tutkimushistoriaa Naisiin kohdistuvasta väkivallasta

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu ennen varsinaisia naisuhritutkimuksia karkeasti ottaen kahdella tavalla: yleisillä uhritutkimuksilla ja perhekonfliktitutkimuksilla. Yleisiä uhritutkimuksia on Suomessa tehty vuodesta 1970 lähtien. Uhritutkimuksissa kartoitetaan erilaisten väkivallan tekotapojen ja väkivallalla uhkailun kohteeksi joutumisia. Väkivallan tekijää ei myöskään näissä tutkimuksissa ole lähtökohtaisesti identifioitu. Yleisten uhritutkimusten heikkoina puolina on pidetty erityisesti sitä, että niillä ei saada luotettavaa tietoa lähimmäisten tekemästä väkivallasta, sillä uhri haluaa yleensä salata väkivallan. (Piispa & Heikkinen & Kääriäinen & Sirén: 2006, 3-4)

Tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta on kerätty myös parisuhdekonfliktitutkimuksilla. Tällaisissa tutkimuksissa selvitetään parisuhteessa ilmeneviä arkipäivän konfliktitilanteita. (emt. 2006, 4)

Suuri osa väkivallasta on aiemmin jäänyt piilorikollisuudeksi, eli eri viranomaisrekistereiden ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi poliisi ei ole tehnyt erottelua uhrin sukupuolen tai uhrin ja tekijän välisen suhteen mukaan. Viranomaisrekistereiden käytäntö muuttui vasta vuodelta 2005 lähtien, jolloin on ollut mahdollista tuottaa naisten perheväkivaltaa koskevia tietoja. (emt. 2006, 11)

Vaikka uhritutkimuksien juuret sijoittuvat Suomessa 1970-luvun alkuun, niin ensimmäiset koko väestöä koskevat uhritutkimukset tehtiin vasta vuonna 1980, ja ensimmäinen erityisesti naisten kokemaa väkivaltaa koskeva tutkimus tehtiin vuonna 1997. Tutkimus tehtiin uudelleen vuonna 2005, jolloin pystyttiin vertailemaan uutta ja vanhempaa tutkimusta. Tutkimus kantoi nimeä Usko, toivo, hakkaus ja se myötävaikutti siihen, että naisten kokema väkivalta nousi puheeksi kansallisella tasolla laajemmassa mittakaavassa kuin koskaan aiemmin. (emt. 2006, esipuhe).

Yhtenä teoria pohjana tutkimuksemme analysoinnissa käytämme 1994 järjestetyn kirjoituskilpailun ”Väkivallasta vapaaksi” tarinoita, joissa naiset kertovat omia selviytymistarinoitaan väkivallasta selviytymiseen. Vaikka osa lähdemateriaalista onkin peräisin 1990-luvun keskivaiheilta, ne sisältävät siltikin samoja väkivallan muotoja ja määritelmiä vielä 2000-luvullakin.

2.2 Maailma on naisia puolillaan – Naisen määritelmä

Toisen maailmansodan jälkeen naisen asema maailmassa kohentui huomattavasti verrattuna aiempaan.

”Vuonna 1945 hyväksyttiin YK:n peruskirjaan ja vuonna 1948 YK:n yleiskokouksen hyväksymään ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen kirjattiin ensimmäistä kertaa kansainvälisellä tasolla yleinen toteamus siitä, että on olemassa tiettyjä ihmiselle erityisen tärkeitä tai perustavanlaatuisia oikeuksia, ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat kaikille ihmisille riippumatta sukupuolesta, etnisestä alkuperästä, kielestä, uskonnosta tai muusta vastaavasta ominaisuudesta tai seikasta.” (Nurmi & Helander 2002, 16).

Tämän valossa voidaan todeta, että nainen joutui odottamaan yleismaailmallista oikeutusta olemassa olleen 1900-luvun puoliväliin asti. Aiemmin nainen oli saatettu alistaa pelkästään sukupuoliroolinsa vuoksi.

Naiset ovat eri asemassa miehiin verrattuna siinä, että heille todennäköisin paikka joutua väkivallan uhriksi on oma koti tai jokin muu yksityisyyden piiri. Miehillä se puolestaan on jokin julkinen paikka. Kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa annetaan suojaa perhe- ja yksityiselämälle niin, että normeissa on asetettu viranomaisille rajoituksia puuttua yksilöiden perhe- ja yksityiselämän piirissä tapahtuviin asioihin. Tämän voidaan todeta johtaneen siihen, että naisen tarve saada suojaa myös yksityisyyden piirissä tapahtunutta väkivaltaa vastaan on unohdettu. Asiaa selittää osaltaan se, että ko. Ihmisoikeusnormit on luotu aikana jolloin naiset eivät juuri osallistuneet

kansainväliseen hallitusten työskentelyyn, joten naisnäkökulma jäi huomiotta normeja laadittaessa. (Nurmi & Helander 2002, 18).

2000-luvulle tultaessa 1990-luvulla alkanut kehitys kiinnittää huomiota naisiin kohdistuvaan väkivaltaan on kehittynyt niin pitkälle, että nykyään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitellään monilla eri kansainvälisillä foorumeilla. Kansainvälinen ihmisoikeusnormisto ja vanhempienkin ihmisoikeusnormien tulkinta ovat kehittyneet niin, että naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pidetään tänä päivänä yksiselitteisesti ihmisoikeuskysymyksenä. (emt.21–22)

Naisen aseman vahvistuessa maailmanlaajuisesti naisia on alettu myös arvostelemaan. Nykyaikaisessa suoritusyhteiskunnassa on normaalia, että naiset kouluttavat itseään ja käyvät myös kodin ulkopuolella töissä.

”Miehen femininisointiyrityksistä on ikään kuin luovuttu, ja sukupuolten kohtaamista helpottavaksi ratkaisuksi näyttää kehittyvän naisen maskulinisoituminen eli samastuminen miehiseen identiteettiin ja seksuaalisuuteen.” (Näre 2004, 47)

Tutkimuksessamme on mukana kahdenlaisia naisia, suomalaisia ja maahanmuuttajia. Suomalaisella naisella tarkoitetaan naisia, jotka ovat syntyneet Suomessa. Maahanmuuttajanaishella puolestaan tarkoitetaan naisia, jotka ovat muuttaneet jostain muusta maasta Suomeen.

”Maahanmuuttajat yksilöinä ja perheinä edustavat uudessa maassa omaa kulttuuriperinnettä, johon yhdistyy positiivisten ja negatiivisten kokemusten kokoelma aivan kuten valtaväestönkin ihmisillä.” (Nurmi & Helander 2002, 36)

Teimme jaon näin karkeasti, koska tutkimuksessamme vertailemme suomalaisen naisen ja maahanmuuttajanaishen kokemaa väkivaltaa, ja etsimme vastausta siihen, eroaako naisten kokema väkivalta toisistaan. Näin ollen ei ole merkitystä sillä, kuinka kauan maahanmuuttajanainen on ollut Suomessa.

3 EI JAKSA NAURATTAA – VÄKIVALLAN MÄÄRITTELY

”...Toisista pääsee irti, joihinkin jää roikkumaan ja sitten on vielä ne tyypit, joista tulee sulle naru kaulaan...” (Irina, Vahva, 2004)

Naisiin kohdistuva väkivalta on aina rikos, 1.9.1995 Suomen rikoslakiin tuli muutos, jonka mukaan kotona tapahtuva pahoinpitely tuli myös virallisen syytteen alaiseksi. Asianomistajarikokseksi voidaan määritellä ainoastaan lievä pahoinpitely, tällöin uhrin on vaadittava itse rangaistusta tekijälle. (Nurmi & Helander, 2002).

”Väkivalta” sisältää suomen kielessä sanat ”väki” ja ”valta”. ”Väki” tarkoittaa väkisin ja ”valta” viittaa kontrolliin. Valta-sanan yhteydessä ”väki” viittaa voimaan ja voimakeinoihin. Täten väkivalta voidaan määritellä alistavaksi, pakottavaksi ja väkisin otetuksi vallaksi, jossa käytetään fyysisiä ja/tai emotionaalisia voimakeinoja. (Nurmi & Helander, 2002)

3.1 Kolme koskea – Väkivallan muodot

Tutkimuksessamme jaottelimme väkivallan muodot fyysiseen, psyykkiseen ja rajoittavaan väkivaltaan. *”Fyysinen väkivalta on mm. tönimistä, puristelua, puremista, polttamista, potkimista, kuristamista, hoidettavan kovakouraista käsittelemistä.” (Nurmi & Helander, 2002, 32).* Fyysinen väkivalta sisältää ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamista tai terveyden vahingoittamista. Fyysinen väkivalta on psyykkistä väkivaltaa ulospäin näkyvämpi ilmiö. Tutkimuksessamme erittelimme fyysisen väkivallan seuraaviin kategorioihin: lyöminen/potkiminen, hiuksista/vaatteista repiminen ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Perusteluna siihen, miksi päädyimme edellä mainittuun kategoriointiin, on että kirjallisuuteen tutustuessamme, tällaisia fyysisen väkivallan muotoja nousi paljon esille. Esimerkiksi ”Väkivallasta vapaaksi” teoksen kertomuksissa kyseiset fyysisen väkivallan muodot tulivat toistuvasti esille.

Toinen väkivallan muoto, jonka määrittelemme, on psyykkinen väkivalta. Tutkimuksessa käytämme psyykkisestä väkivallasta termiä henkinen väkivalta, koska se on suomalaisperäinen sana ja näin ollen helpommin ymmärrettävissä oleva. Vastaavanlaista käyttökelpoista määritelmää fyysisen väkivallan muodolle ei ole. *”Henkinen väkivalta on mm. väkivallalla uhkaamista, pelottelua, syyttelyä ja nimittelyä, kiristämistä, ihmissuhteista eristämistä, nöyryyttämistä, jatkuvaa toisen kritisoimista, mustasukkaisuutta ja toisen omistamishalua.”* (Nurmi & Helander, 2002, 32). Henkinen väkivalta on määritelty sisältämään sekä ruumiillisen väkivallan uhan että pelottelun, uhkailun sekä erilaiset kontrollin muodot kuten liikkumisen ja sosiaalisten suhteiden rajoittaminen. Henkisen väkivallan muodot, jotka määrittelimme tutkimuksessa, olivat haukkuminen/nimittely, uhkailu/painostus sekä syrjinnän ja rasismien kohtaaminen. Eräs nainen sanoi ’Väkivallasta vapaaksi’ teokseen kertomassaan tarinassa kuvaavalla tavalla kokemastaan henkisestä väkivallasta:

”Mieheni kaivoi maata jalkojeni alta pikkuhiljaa.” (Väkivallasta vapaaksi, 1996, 308)

Kolmas väkivallan muoto tutkimuksessamme on rajoittava väkivalta, joka kattaa kaikenlaisen ihmisen vapaan toiminnan rajoittamisen muodot ja osittain se liittyy fyysiseen ja henkiseen väkivaltaan. Tutkimuksessamme se tarkoittaa sekä taloudellista väkivaltaa että sosiaalista väkivaltaa. *”Taloudellinen väkivalta on mm. toisen rahojen ja omaisuuden luvaton käyttöä tai toisen oman rahan käytön estämistä ja kontrollointia.”* (Nurmi & Helander, 2002, 32) *”Sosiaalista väkivaltaa ovat: uhrin elinpiirin kontrolloiminen (esim. ystävien ja sukulaisten tapaamisten rajoittaminen tai estäminen), työn tai opiskelun rajoittaminen tai estäminen.”*(Väkivallasta sovintoon – hanke, 2001–2010) Kartoitimme rajoittavan väkivallan kokemuksia seuraavien kysymysten muodossa: estetty opiskelemasta/hankkimasta töitä, itsenäisen rahankäytön kontrollointi ja omien ystävien kieltäminen.

Kaikkia väkivallan muotoja yhdistää väkivallan tekijällä oleva valta, ja vallan kautta esiin tuleva pelon tuottaminen, ja pelon avulla uhrin kaikenlaisen

toiminnan rajoittaminen ja eräänlaisen vallan rakenteen noudattaminen. (Itkua ikä kaikki? Kirjoituksia naisesta, vallasta ja väkivallasta, 2002).

Väkivallasta kehittyy helposti jatkuva kehä, joka on hankala katkaista. Yksi monista määritelmistä, joita väkivallan kierteele on:

Kierrettä on kuvattu ”rakkauden, toivon ja pelon sykliksi”. Kierteen eri vaiheissa naisenkin vastatoimet muuttuvat. Väkivaltavaiheessa hän saattaa rikkoa hiljaisuuden ja uskoutua jollekulle. Mutta kokiessaan hengähdysvaiheen hän sanookin, että asiat on selvitetty partnerin kanssa eikä ole enää mitään hätää. Kunnes taas puhkeaa myrsky...

(Van Lawick J. & Groen M. 1996. Suom. S. Perttu. 2004)

3.2 Juodaan viinaa – Alkoholi ja väkivalta

Alkoholin vaikutus näkyy monissa väkivaltatarinoissa suurena. Kokoelmateoksessa 'Väkivallasta vapaaksi' naiset kertovat omia selviytymistarinoitaan ja kokemuksiaan väkivallan uhrina olemisesta. Esimerkiksi tarinassa 'pimeintä on hetkellä ennen aamunkoittoa' toistuu tuttu tarina, nuori nainen on kokenut lapsuudessaan perheväkivaltaa, heikkona parikymppisenä rakastuu palavasti mieheen joka osaa puhua tunteistaan. Kunnes arki tulee suhteeseen ja sen mukana lukemattomat ongelmat. Alkoholi näyttelee rooliansa ja saa nyrkit iskemään. Nainen hakee keinoja kohdella miestä niin, ettei tulisi hakatuksi. Samalla taustalla naisella on huoli miehestä joka viipyy tavanomaista pidempään yöllisellä retkellään ja kun hän sitten viimein vaivautuu kotiin, naiselle iskee pelko. Ja helpotuksen huokaus pääsee naisen huulilta kun mies sammuu päästessään vuoteeseen.

”Mistä värit maalaukselle, joka kuvaisi sammuneena korisevaa miestä, jonka piukeaksi pöhöttyneellä, harmahtavilla kasvoilla kiiltelee hiki? Unissa nytkähtelevä vartalo vierellä haisee ulolle, taustalla makeanhapan aavistus vieraan vitun leimahdusta. Suu, joka hetki sitten hamuili suutani solkaten rakkausfraaseja

huorittelun sijaan, työntää kuorsauksen lomasta vanhan viinan pölähdyksiä ilmoille.” (väkivallasta vapaaksi, 1996, 318)

Tuomme esille alkoholin merkityksen väkivaltaan meidän tutkimuksessa siten, että selvitimme kyselylomakkeessa kuinka usein vastaaja käyttää alkoholia, jos käyttää ja vastaavasti kuinka usein puoliso käyttää alkoholia jos käyttää. Tämän perusteella ristiintaulukoimme sen kuinka monessa väkivaltatapauksessa jompikumpi, vastaaja tai kumppani käytti alkoholia. Kirjallisuudessa ja muissa tutkimuksissa, esimerkiksi usko, toivo, hakkaus tutkimuksessa alkoholin merkitys väkivaltaan tulee ilmi ja sen merkitystä kyseenalaistetaan

*”Älä jaksa, ollaan ennenkin riidelty,
ennenkin tapeltu, ennenkin erottu
ja aina palattu, ehkei syytön meistä kumpikaan oo
mut ei tää nyt vaa mun vika oo,
kun tahallas ärsytät mua sil tavalla,
et varmaan menis hermot kelt tahansa
näätsä jo mihin johtaa joka kerta
kun pää hajoo, kun et kuuntele puhetta
ja huudat vaa lujempaa "oon ollu radalla, oon huonos jamassa,
on menny rahat ja oon iha paska, ei tollast jaksa"
mä teen parhaani, sä vaan mollaat mua, akka
mut meil on ollu retkemme (muistan ne)
ja meil on ollu hetkemme (muistan ne)
viestit silt kundilt (poista ne)
tiedät et tarvitaan toinen toistamme.*

*Jos sä voisit tulla vielä kerran takaisin
niin mä lupaan, että kaikki oisi paremmin
eikä sun tarvii olla peloissasi enää
koska ilman sua mulla ei oo syytä elää [...]”
(Ezkimo, 2004)*

3.3 Miltä se tuntuu? – Vastaajien määritelmiä väkivallasta

”Mitä pitemmälle asiaa miettii ja mitä tarkemmin katselee ympäröivää länsimaista hyvinvointiyhteiskuntaa, sitä vakuuttuneemmaksi tulee, että väkivaltainen käyttäytyminen ei suinkaan ole poikkeavaa vaan täysin yhteiskunnan normien mukaista käyttäytymistä... yksilöiden välinen väkivalta on yhteiskunnallisen rakenteellisen väkivallan johdonmukainen jatke.”
(Nenola 1986,192.)

Haastattelulomakkeen viimeisenä kohtana oli avoin kysymys, jossa pyysimme vastaajia kertomaan heidän mielipiteensä siitä, mikä heidän mielestään oli väkivaltaa. Yhteistä kaikille vastaajille oli, että he määrittelivät väkivallan hyvin samankaltaisesti. Yleisin määrittelytapa maahanmuuttajanaisilla oli ”väkivalta ei ole hyvä asia” tai ”rikos”. Useimmin esille tulleita fyysisen väkivallan muotoja olivat lyöminen, potkiminen, vapauden riistäminen ja fyysisen trauman tuottaminen. Henkisen väkivallan muodot olivat useimmiten samoja, joita oli kuvattu jo kyselylomakkeen kysymyksissä, sillä uhkailu, painostus, pakottaminen johonkin, mitä itse ei halua ja mustasukkaisuus nousivat yleisimpien vastausten joukkoon. Eräs vastaaja kirjoitti väkivallasta:

” rajoittaminen, kontrolli, mustasukkaisuus, pysyvä kontrolli vapaa-ajalla, työssä, puhelimessa”.

Suomalaisten naisten vastaukset olivat paikoin pitkiä ja monimuotoisia. Erona maahanmuuttajanaisiin suomalaiset nostivat esille voimakkaimmin alistamisen, seksuaalisen hyväksikäytön sekä fyysisen koskemattomuuden loukkaamisen. Vaikka seksuaalista hyväksikäyttöä tai väkivaltaa ei ollut määritelty kyselylomakkeessa, niin avoimen kysymyksen kohdalla naiset olivat määritelleet sitä itse. Vaatetuksesta ja ulkonäöstä huomauttelu sekä humalatilan hyväksikäyttö liitettiin voimakkaasti seksuaaliseen väkivaltaan. Henkiseen väkivaltaan suomalaiset naiset liittivät pelottelun, uhkaavan toiminnan, vähättelyn ja ylivallan asettamisen. Henkisen väkivallan muodot olivat vastaajien keskuudessa hyvin samalla tavalla määriteltyjä asioita ja kokemuksia.

Muutamissa vastauksissa oli kerrottu väkivallasta ja sen kokemuksista seuraavasti:

”väkivaltaa on kaikki mikä saa toisen ihmisen tuntemaan itsensä alempiarvoiseksi”.

”Hiljainen terrori.”

”Väkivalta jättää arvet ja huonot muistot, joista saa kärsiä pitkään.”

3.4 Mustat päivät jäädä saa – Väkivallasta selviytyminen

”Tylypahkassa saavat aina apua ne, jotka sitä pyytävät” (J.K. Rowling, 2005, 285). Vaikka me emme eläkään J. K. Rowlingin luomassa fantasiamaailmassa, jossa paha saa palkkansa ja hyvät ovat valmiita uhraamaan henkensä suuremman hyvän edessä, niin joitakin yhtymäkohtia on löydettävissä tästä ”jästien” maailmasta tuohon idylliseen fantasiamaailmaan.

Väkivaltaisessa suhteessa tai väkivaltaa kokeneen naisen auttaminen on haasteellista, mutta ei mahdotonta. Väkivallasta selviytymisen avain on tiedostamisessa, jolle on olemassa liuta niin tiedollisia kuin tiedostamattomiakin esteitä. Yleisin ongelma on asian kieltäminen ja vähättely. Tärkeintä on saada nainen omasta tahdosta irtautumaan väkivaltaisesta suhteesta.

”Samoilla keinoilla, joilla uhri selviytyy väkivaltaisessa suhteessa, hän myös irrottautuu siitä.” (Tiina Qvist, Lounais-Lappi, 17.8.2007)

Maahanmuuttajanaisten kohdalla pelko oleskeluluvan menettämisestä tai pelko Suomesta karkottamiseen voi olla se painavin syy jättää kertomatta kohdatusta väkivallasta. Nainen saattaa pelätä paitsi itsensä myös lastensa puolesta. Joissakin määrin pelko on ihan aiheellinen, sillä joidenkin naisten kohdalla

pysyvä oleskelulupa saattaa olla riippuvainen puolisoista.
(Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta: 2005, 50)

”Väkivallan uhri, joka hallitsee kielen ja kansalaistaidot ja tuntee palvelu järjestelemän, lainsäädännön ja omat oikeutensa, on eri asemassa kuin uhri, jolta nämä tiedot ja taidot puuttuvat. Monelta maahanmuuttajanaiselta puuttuu kielitaidon myötä keskeinen väline näiden tietojen hankkimiseksi.” (Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta: 2005, 46)

On myös monia muita asioita, jotka vaikuttavat siihen tuleeko väkivalta ilmi. Naiselle perhe, on tapauksesta riippuen, joko voimavara tai taakka. Este hakea apua väkivaltaan on monissa tapauksissa hyvin sidonnaista kulttuuriin, jossa ydinperheen kuuluu olla yhdessä. Tämä koskee niin maahanmuuttajanaisia kuin suomalaisiakin naisia. Suomessa on hyväksyttävää, että nainen on yksinhuoltaja ja nyky-yhteiskunnassa uusioperheiden määrä on myös suuri. Naista voidaan painostaa jatkamaan väkivaltaisessa parisuhteessa myös uskonnollisten ja vuosisatoja vanhojen patriarkaalisten arvojen tähden. Joissakin kulttuureissa, esimerkiksi Lähi- idän maissa, naisen ei ole sopivaa arvostella miestä julkisesti. Näin tehdessään hän toimisi vastoin yhteisönsä sääntöjä. (Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta, 2005, 51)

Suomessa naiselle on suhteellisesti mitattuna paljon apua tarjolla väkivallasta toipumiseen. Naisille on perustettu omia kriisikeskuksia, joista yhtenä esimerkkinä on voimavarakeskus Monika, mikä toimii koko maan laajuisesti. Naisille on tarjolla myös vertaisryhmiä, sosiaalitoimen apu, poliisi, erilaisia turvakoteja sekä tukihenkilöitä. Erilaiset leirit ja terapiamuodot suhteessa oleville ja yksinäisille naisille ovat tukena ja luovat uskoa tulevaisuuteen.

Väkivallasta selviytyminen on pitkä ja piinallinen prosessi, jonka luonteeseen kuuluu subjektiivinen näkökulma. Jokaisen naisen tarina on omalla tavallaan ainutlaatuinen ja ainutkertainen, siksi on mahdotonta yleistää yhtäkään kaavaa tai vaihetta. Toipumisprosessin vaiheetkaan eivät aina etene kronologisessa järjestyksessä vaan, välillä on suvantovaiheita ja joitakin vaiheita voidaan joutua

käymään läpi yhä uudestaan ja uudestaan. Selviytymisen kaaresta on kuitenkin nähtävissä seuraavia vaiheita: valmisteluvaihe, havahtuminen, etääntyminen, häilyminen, tunnustaminen, surutyö, työskentely ja uuden rakentaminen. (Auli Ojuri, 2001, 53)

"Kunpa jokainen nainen, joka on joutunut tahtomattaan tilanteeseen, jossa hänen ihmisarvoaan poljetaan, saisi niin paljon voimia, että mahdollisimman pian suostuisi näkemään asiat sellaisina kuin ne ovat ja alkaisi elää täysipainoista elämää."
(*Väkivallasta vapaaksi*, 1996, 255)

Vaikka nainen kuinka pelkäisi väkivaltaa, hän saattaa pelätä enemmän kertomisen seurauksia. Voimavarakeskus Monikan työntekijä on ilmaissut asiasta: *"Apua hakeva asiakas ei usko enää mihinkään, kun tulee meille. Väsymys ja toivottomuus on niin yleistä."* (*Opas Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta*, 2005, 49). Tästä syystä avun tarjoajan on tiedettävä, millä keinoin hän lähtee auttamaan väkivaltaa kokenutta naista. Auttajan on unohdettava hetkeksi omat näkemyksensä ja mielipiteensä. Muussa tapauksessa on vaarana, että liu'utaan tilanteeseen, jossa sokea johdattaa rampaa, eikä kummallakaan ole lopulta tietoa siitä, mihin suuntaan ollaan menossa.

Monesti asioita pyritään ratkomaan ymmärtämällä ennen kuin niitä on tosissaan edes pyritty ratkomaan. Asiakas otetaan haltuun ja analysoidaan antamatta tälle edes mahdollisuutta näyttää tarinansa oman kokemuksensa läpi. Toiseksi auttajan on alistettava itsensä tietämättömyyden rajoille. Hän ei voi tietää toisen kokemuksia ja tuskaa ellei autettava niitä avaa hänelle. Kolmanneksi auttajan on annettava autettavalleen mahdollisuus määritellä roolinsa itse. Alituisella ymmärtämisellä ja kaikki tietäväisyydellä annetaan väkivallan kokijalle tarjolle vain konnan tai ressukan rooleja, jolloin lähtökohdat auttamiseen eivät ole missään määrin reilussa suhteessa keskenään. (Laitinen & Hurtig: 2002, 180–181)

Avun tarve on yksilöllistä ja riippuu ihan siitä millaista väkivaltaa nainen on kokenut. Yhden ammattiauttajan apu ei useastikaan riitä, vaan tarvitaan vahva

tukiverkko eri osaajista uhrin taustalle. Mahdollisia avuntarpeita väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanaisille on: henkinen tuki, kriisiapu, terapia (naiselle, lapsille), vammojen ja väkivallan muiden seurausten hoito, lääkärintodistus, turvallisuus kotona, oikeudellinen neuvonta, turvallisen asumisen järjestäminen, oman asunnon saamisessa auttaminen, taloudellinen tuki, konkreettinen tuki asioiden hoidossa, sosiaalisten verkostojen tuki, koordinoitun avun saaminen ja tukihenkilö. (Opas Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta, 2005).

Ohjeita väkivallan uhreiksi joutuneiden auttajille, kuinka toimia, kuinka ottaa väkivalta puheeksi uhrin kanssa ja kuinka taata väkivallan uhrin turvallisuus, löytyy mm. Ensi ja turvakotien liiton sivuilta ja useista sosiaali- ja terveysministeriöiden julkaisuista.

4 MIHIN JOHTAA TÄÄ TIE – TUTKIMUKSEN ESITTELY

Teimme tutkimuksen kvantitatiivisella eli määrällisellä menetelmällä. ”Sen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, sekä eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavassa ilmiössä tapahtuneita muutoksia.” (Heikkilä, 2004, 16). Otantamenetelmänä käytimme yksiasteista ryväsotantaa. ”Ryväsotannassa perusjoukko koostuu luonnollisista ryhmistä, esimerkiksi kotitalouksista, yrityksistä tai koululuokista. Näistä ryppäistä arvotaan satunnaisesti tai systemaattisesti mukaan tulevat ja ne tutkitaan kokonaan tai niistä tehdään otos.” (Heikkilä, 2004, 39). Kyselyt teimme kolmelle aikuisopiskelijaryhmälle meri-lapin alueella. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 41 naista, joista 21 oli maahanmuuttajanaisia ja 20 suomalaisia naisia. Haastattelut suoritimme puolistrukturoidulla kyselylomakkeella, jossa annoimme kysymyksiin valmiit vastausvaihtoehdot ja viimeisenä kysymyksenä oli avokysymys. Kyselyllä kartoitimme pääpiirteittäin kolmenlaista väkivaltaa: fyysistä, henkistä ja rajoittavaa. Syitä siihen, miksi teimme tutkimuksen kyselylomakkeella, eikä esimerkiksi haastatteluilla, oli aiheen arkaluontoisuus, vastaajien kielitaidon vaihtelevuus, sekä se, että takaisimme samanlaiset kysymykset maahanmuuttajanaisille ja suomalaisille naisille.

Keskeisin tutkimuskysymys meillä oli: eroaako maahanmuuttajanaisten kokema väkivalta suomalaisten naisten kokemasta väkivallasta? Ennen kuin pystyimme tutkimaan varsinaista kysymystämme, oli meidän saatava selville, kuinka moni vastaajista Meri-lapin alueella kokee väkivaltaa, minkälaista väkivaltaa maahanmuuttajanaiset ja suomalaiset naiset kokevat, ja onko maahanmuuttajanaisilla suurempi riski joutua väkivallan kokijaksi kuin suomalaisilla naisilla?

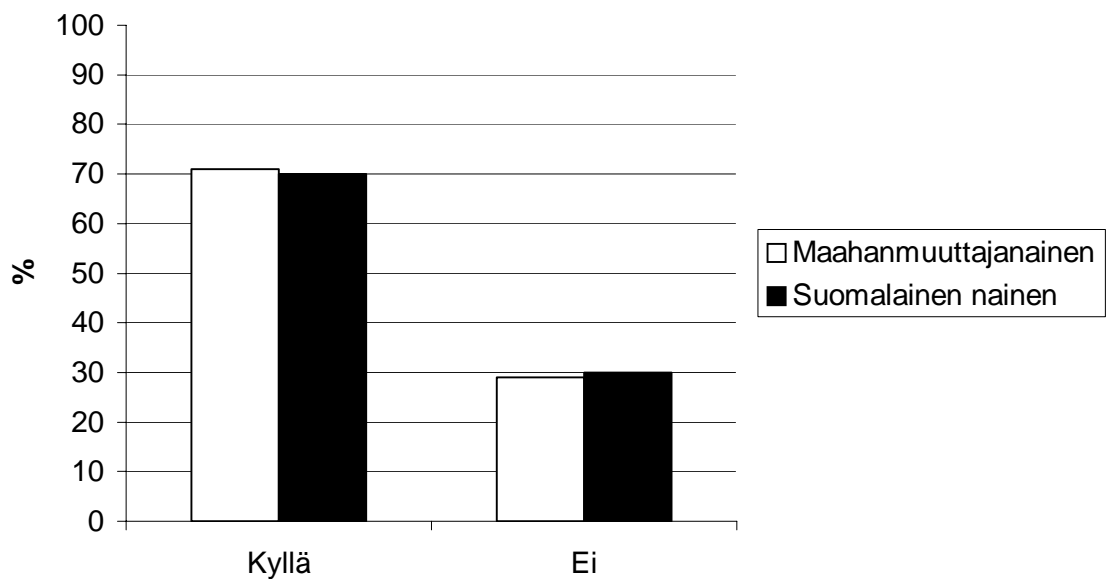
Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjaa ihmisoikeusjulistuksiin. Koska naisen asema on koskettaa koko maailmaa ja se on ollut varsinkin länsimaissa yleisen keskustelun piirissä yhä enenevässä määrin, tästä syystä perustamme tutkimuksemme YK:n laatimaan yleissopimukseen, CEDAW- sopimukseen,

Pekingin maailmankonferenssiin sekä YK:n vuosituhattavoitteisiin. Lisäksi näitä oikeuksia ja julistuksia tulisi tuoda julki niin, että kaikilla naisilla olisi yhtäläinen tietoisuus ja sen vuoksi esittelemme ne myös meidän tutkimuksessa.

5 TUULTA JA TYVENTÄ – TUTKIMUSTULOKSET

Esittelemme tutkimustulokset kolmen eri sektorin kautta. Ensimmäiseksi tutkimme vastaajien kokemaa fyysistä väkivaltaa, toiseksi henkistä väkivaltaa ja kolmanneksi rajoittavaa väkivaltaa. Lopuksi vertaamme alkoholin käytön vaikutusta väkivallan kokemuksiin.

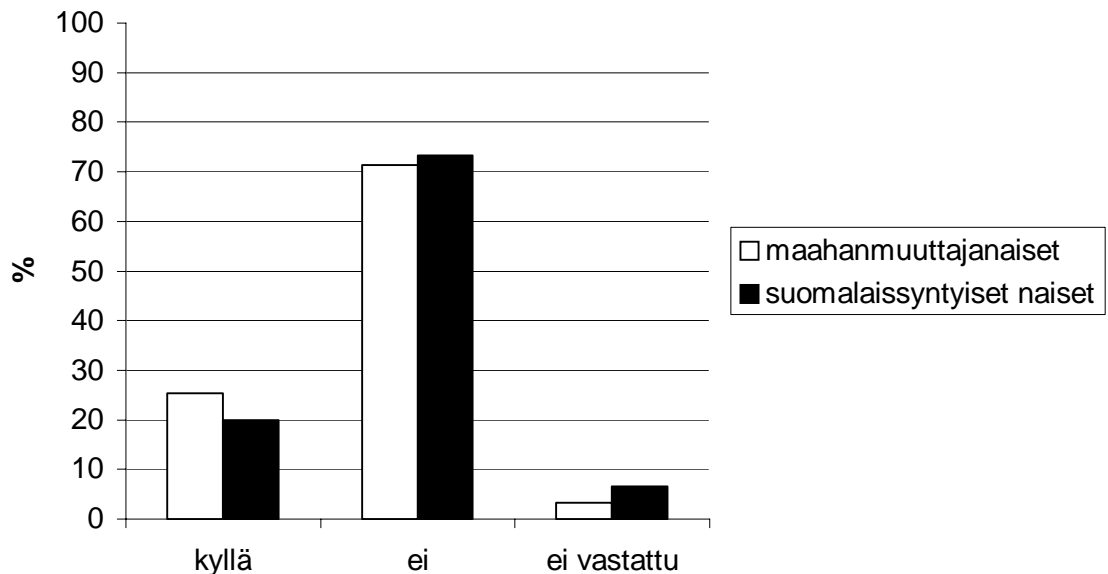
Kuvio 1. Kokonaiskuva vastaajien väkivallan kokemuksista (n=41)

Väkivallan kohteeksi joutuminen ei ole sattumanvaraista, minkä todistavat useat uhrihaastattelututkimukset. Karkeasti ottaen voidaan sanoa, että väkivallan kohteeksi joutumiseen vaikuttavat ikä ja elämäntavat. Suurin todennäköisyys joutua väkivallan kohteeksi on 18-24-vuotiailla, tämän jälkeen todennäköisyys laskee tasaisesti. Elämäntilanne ja sosiaaliset suhteet selittänevät sitä, että eronneiden tai erossa asuvien naisten riski kokea parisuhteen ulkopuolista väkivaltaa on kolminkertainen verrattuna avioliitossa eläviin naisiin. Yksi osoitin on myös alkoholinkäytön useus. Väkivallan kohteeksi joutuminen on yleisintä niiden naisten keskuudessa, jotka juovat humalahakuisesti vähintään kerran viikossa. (Piispa ym 2006, 96-97.)

Tutkimuksemme perusteella voidaan todeta, että vastaajien keskuudessa maahanmuuttajanaiset ja suomalaiset naiset kokevat väkivaltaa lähes identtisesti, n. 70% vastaajista on kokenut jonkinlaista väkivaltaa. Tulos noudattelee Heiskasen ja Piispan usko, toivo, hakkaus tutkimusta, jossa tutkittiin miesten naisille tekemää väkivaltaa. Tutkimuksessa 43,5% naisista kerran 15 vuotta täytettyään, oli joutunut fyysisen-, seksuaalisen tai väkivallalla uhkailun kohteeksi. (Piispa ym. 2006, 20) Me tutkimme naisten kokemaa väkivaltaa yleensä, jossa tekijöitä ei rajattu sukupuolen mukaan.

5.1 Kosketus – Fyysinen väkivalta

Esitämme tässä tutkimustuloksia vastaajien kokemasta fyysisestä väkivallasta, sen eri muodoista ja siitä, kenen taholta vastaajat ovat kokeneet fyysistä väkivaltaa.

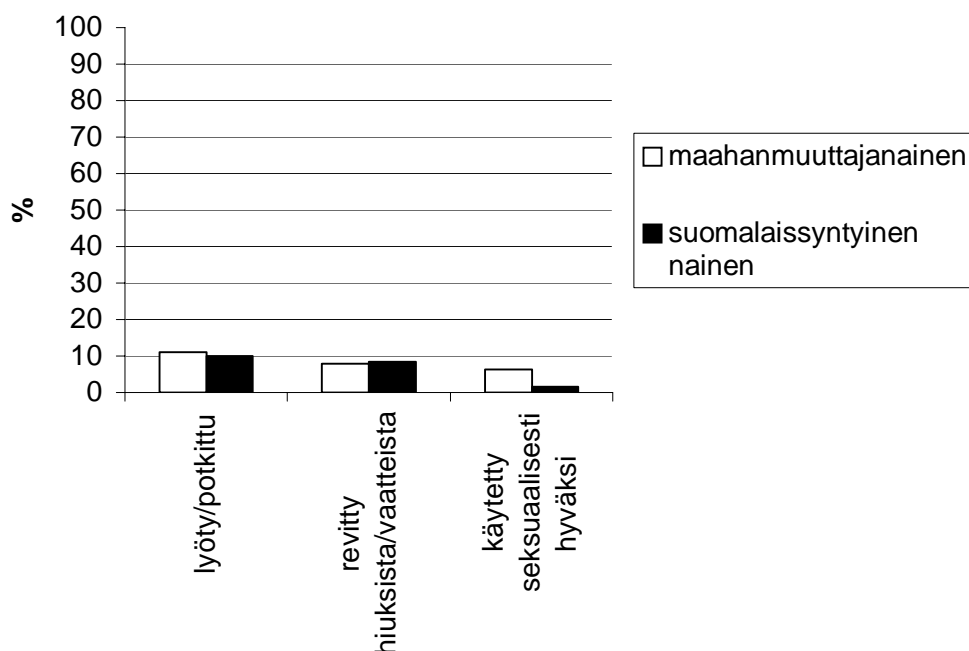
Kuvio 2. Vastaajien kokema fyysinen väkivalta (n=41)

Kyselytulosten perusteella vastaajien kokema fyysinen väkivalta jäi alhaiseksi. Maahanmuuttajanaisista noin 25 % oli kokenut fyysistä väkivaltaa, vastaava luku suomalaisilla naisilla oli 20 %. Usko, toivo, hakkaus tutkimuksen mukaan 20% naisista oli joutunut vähintään kerran parisuhteen aikana avio- tai

avomiehen tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi, ja viimeisen vuoden aikana tämä luku oli kahdeksan prosenttia (Piispa, Heiskanen, Kääriäinen, Sirén 2006, 44).

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu melko vähän. Lounais-Lappi (10.9.2007) lehdessä olleen kirjoituksen ”Maahanmuuttajanaiset väkivallan uhрина” mukaan maahanmuuttajanaiset joutuvat väkivallan uhreiksi useammin kuin kantaväestöön kuuluvat naiset, mutta väkivallan muodot ovat melko samanlaisia. Eroja löytyi kuitenkin siinä, että joissakin tapauksissa miehet käyttivät hyväksi naisen maahanmuuttajataustasta johtuvaa heikkoa asemaa, esimerkiksi kielitaitoa.

Omassa tutkimuksessamme väkivallan kokemuksissa ei kuitenkaan ollut kovin suurta eroa.

Kuvio 3. Fyysisen väkivallan muodot (n=41)

Kyselyssä fyysinen väkivalta rajattiin kolmeen eri esiintymismuotoon, jotka olivat lyöminen/potkiminen, hiuksista tai vaatteista repiminen sekä seksuaalinen hyväksikäyttö. Lyömistä/ potkimista ei ole eritelty tarkemmin tapahtuvaksi jollain tietyllä tai erityisellä välineellä, sillä etsimme tietoa ainoastaan siitä, onko

vastaajia yleisesti ottaen lyöty tai potkittu. Seksuaalisen hyväksikäytön määrittely on ollut niin ikään vapaamuotoinen, sillä kuten erikoislääkäri Pirkko Brusila Suomen gynekologiyhdistyksestä on todennut: ”Seksuaalisuus on ihmisen herkimpiä ja intiimeimpiä alueita, jolla voi saavuttaa kauniita ja rikkaita kokemuksia mutta myös haavoittua tai haavoittaa pahasti.” (Alkio (toim.) 2000, 34.) Seksuaalisen väkivallan tai hyväksikäytön tutkiminen on hankalaa, sillä laki antaa juridisia määritteitä rikosoikeudellisella tasolla niin lapsiin kuin nuoriin ja aikuisiinkin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta, mutta seksuaalista häirintää ei ole laissa kriminalisoitu. Kulttuuriset tekijät, kodin kasvuilmapiiri ja omien kokemusten kautta syntynyt käsitys ratkaisevat, minkä yksilö tulkitsee väkivallaksi. Ihmisillä ja tilanteilla on eroavaisuuksia. Ihminen voi eri tilanteissa kokea samankin asian eri tavoin. (emt. 34)

Yllä olevasta kaaviosta on nähtävissä, että olipa kyseessä maahanmuuttaja tai suomalainen nainen, niin yhtä suurella todennäköisyydellä kohtaa fyysistä väkivaltaa lyöntien tai potkujen osalta. Sama trendi toistuu kun verrataan hiuksista tai vaatteista repimistä.

”On siis hyvä muistaa, että kun puhumme maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta väkivallasta, puhumme samasta väkivallasta joka tapahtuu meille suomalaisille naisille täällä Suomessa. Tämä ei ole ilmiö, joka tapahtuu jossain muualla, joidenkin muiden kulttuureiden utojen tapojen johdosta.” (Nurmi & Helander 2002, 11).

Seksuaalisessa hyväksikäytössä on kaavion suurin ero: kyselyyn vastanneista suomalaisista naisista lähes 2 % oli joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, maahanmuuttajanaisten vastaava luku oli n. 6 %.

”Kuten naisiin kohdistuvan väkivallan kohdalla yleensäkin, ei seksuaalisen väkivallan yleisyydestä ole Suomessa kattavia tilastoja. Esimerkiksi vain murto-osa raiskaustapauksista tulee poliisin tietoon, ja vain noin 50 raiskaajaa tuomitaan vuosittain. Noin 40 prosentissa tekijänä on puoliso tai perheenjäsen, ja vain 16 prosenttia raiskaajista on uhrille tuntemattomia. Poliisille

ilmoituskynnys on selvästi matalampi silloin, kun uhri ei tunne tekijää.” (Alkio (toim.) 2000, 35).

Piispan ja Heiskasen tutkimuksessa selvitettiin naisten kokemuksia sukupuolisesta häirinnästä ja ahdistelusta. Vuoden 2005 tuloksia verrattiin 1997 tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Kummassakaan tutkimuksessa seksuaalista ahdistelua ja häirintää ei ollut laskettu väkivallaksi tai uhkailuksi, vaikka tietyt häirinnän muodot saattavat sisältää fyysisen kontaktin. Sukupuoliseksi häirinnäksi ja ahdisteluksi oli määritelty miehen seksuaalinen käyttäytyminen, joka oli ei-toivottua, yksipuolista ja saattoi sisältää painostusta. Tutkimuksen mukaan joka viides nainen oli kokenut sukupuolista häirintää. (Piispa ym. 2006, 144.)

Kenen taholta vastaajat ovat kokeneet fyysistä väkivaltaa

Tutkimuksemme perusteella maahanmuuttajanaiset kokivat tavallisimmin fyysistä väkivaltaa puolison (n. 8 %), ex-puolison (n. 8 %) tai muun sukulaisen (n. 3 %) toimesta. Suomalaiset naiset puolestaan kokivat fyysistä väkivaltaa useimmin puolison (5 %), tuttavanystävän (10 %) tai tuntemattoman henkilön (3 %) toimesta. Tutkimukseen vastanneista maahanmuuttajanaisista yksikään ei ollut kokenut fyysistä väkivaltaa tuntemattoman henkilön puolelta. Vaikka otoskoko tutkimuksessamme on pieni (41 vastaajaa), se on samassa linjassa Heiskasen ja Piispan tekemän tutkimuksen kanssa. Johtopäätöksenä tästä voidaan sanoa, että väkivallan tekijöillä on hienoinen ero vertailtaessa maahanmuuttajanaista ja suomalaista naista. Maahanmuuttajan kohdalla tekijä on joku tuttu, suomalaisen kohdalla se on muutamissa tapauksissa täysin ulkopuolinen henkilö.

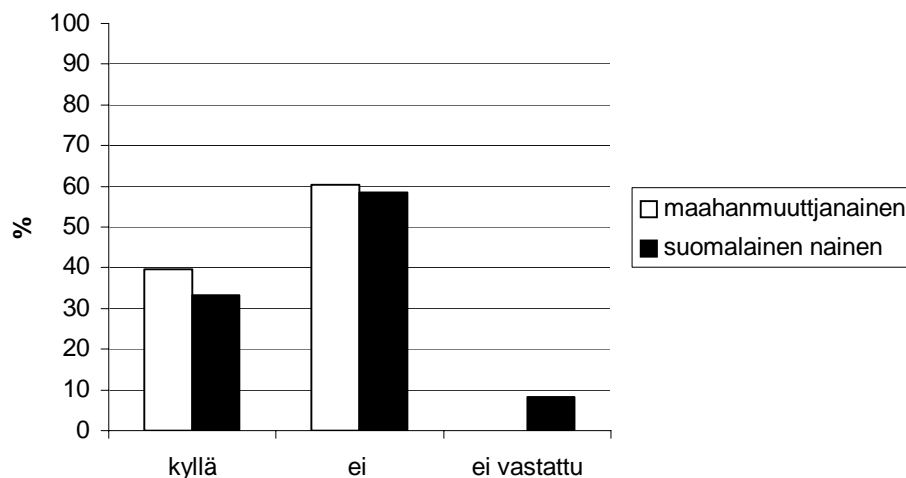
”Naisiin kohdistuvan väkivallan rakenteessa on tapahtunut pieni muutos vuodesta 1997 vuoteen 2005. Karkeasti ottaen parisuhteen ulkopuolinen väkivalta on hieman lisääntynyt ja nykyisessä parisuhteessa tapahtunut väkivalta on hieman vähentynyt. Puolet naisista, joilla oli entinen parisuhde oli joskus kokenut väkivaltaa

tässä parisuhteessa, 45 prosenttia heistä oli kokenut fyysistä väkivaltaa.” (Piispa ym. 2006, 138).

Poliisin tietoon tullut perheväkivalta on tästä huolimatta lisääntynyt. Varmuutta ei ole johtuuko tämä poliisin kirjaamiskäytännön tehostumisesta, väkivallasta ilmoittamisen lisääntymisestä vai tekemuodoltaan lievän perheväkivallan ja uhkailun lisääntymisestä. (emt. 2006, 139). Yksi selitys asialle on naisten tietoisuuden herääminen koulutuksen myötä. Naiset ovat 2000-luvulla tietoisempia oikeuksistaan kuin aiemmin, mikä on osoitus kansainvälisten sopimusten (YK, CEDAW) ja julistusten toimivuudesta. ”Kumman Kaa” TV-sarjan fiktiivinen henkilöahmo, kouluterveydenhoitaja Ellu Jokinen, on kiteyttänyt naisen kohonneen tietoisuuden viiteen sanaan: ”Nainen ei halua olla uhri.”(Koskela & Sutela 2005, 9).

5.1 Raskas kantaa – Henkinen väkivalta

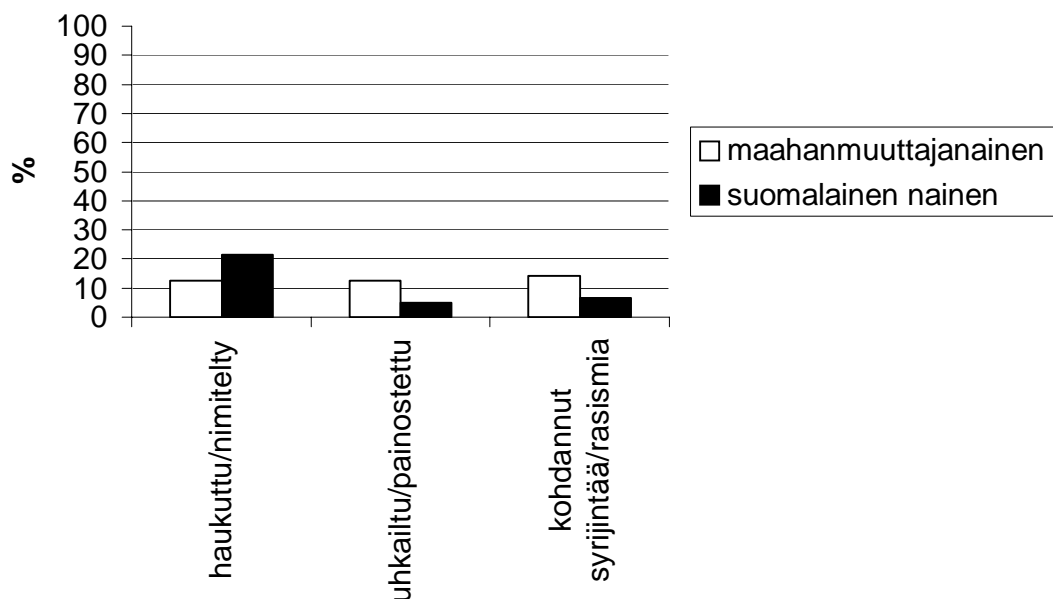
Tutkimme henkisen väkivallan kokemuksia samalla periaatteella kuin kartoitimme fyysisen väkivallan kokemuksia. Seuraavassa tuomme esille tutkimuksessa tulleet tulokset vastaajien kokemasta henkisestä väkivallasta, sen muodoista ja siitä, kenen taholta vastaajat ovat kokeneet henkistä väkivaltaa.

Kuvio 4. Vastaajien kokema henkinen väkivalta (n=41)

Kyselyyn vastanneet naiset olivat kokeneet henkistä väkivaltaa enemmän kuin fyysistä väkivaltaa, mistä kertoo henkisen väkivallan korkeammat prosenttiluvut. Maahanmuuttajanaيسista noin 40 % oli kokenut henkistä väkivaltaa, suomalaisista naisista noin 33 % vastasi samaan kysymykseen myöntävästi. Suomalaisista naisista noin 8 % jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen.

Henkiseen väkivaltaan liittyy olennaisesti uhkailu ja painostus, minkä arviointi on haasteellista: se minkä joku toinen ohittaa kevyenä huulen heittona on toiselle syvästi traumaattinen kokemus. Heiskasen ja Piispan tutkimuksessa väkivallalla uhkailu oli nostettu esille kolmella tavalla. Ensiksi sellaisten vastaajien osuus, joilla oli kokemuksia vain väkivallalla uhkailusta, oli pieni, toiseksi, etenkin lähisuhteissa väkivallalla uhkailu on vallankäytön ja alistamisen väline. Kolmanneksi sellaisissa suhteissa, joissa uhri ja tekijä ovat pitkäaikaisessa ja jatkuvassa kanssakäymisessä toistensa kanssa, uhkailu voi helpommin johtaa konkreettiseen väkivallan tekoon. (Piispa ym. 2006, 136).

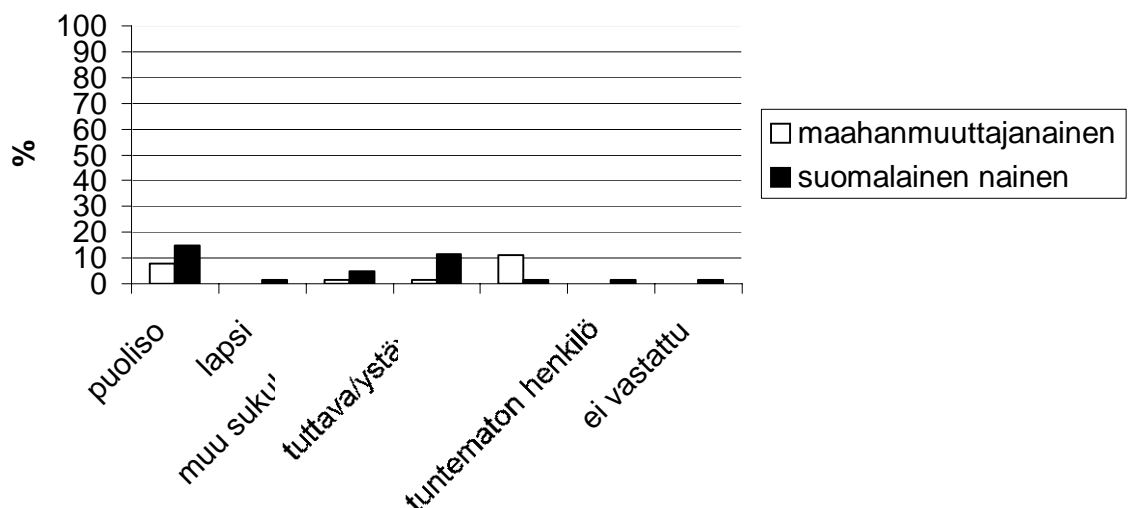

Kuvio 5. Henkisen väkivallan muodot (n=41)

Kyselyssä henkisen väkivallan ilmenemismuodot rajattiin kolmeen kategoriaan: haukkumiseen/ nimittelyyn, uhkailuun/ painostamiseen sekä syrjinnän ja rasismien kohtaamiseen. Kyselyn perusteella saimme tietoa vastaajien

subjektiivisesta henkisen väkivallan kokemuksista, sillä emme selittäneet käsitteitä millään tavalla. Kyselyyn vastanneista suomalaisista naisista noin 22 % oli joutunut haukkumisen tai nimittelyn kohteeksi, vastaava luku maahanmuuttajanaيسilla oli noin 13 %. Maahanmuuttajanaيسista puolestaan uhkailun tai painostuksen kohteeksi oli joutunut noin 13 %, kun taas suomalaisista samassa asemassa oli 5 % vastaajista. Maahanmuuttajanaيسista noin 14 % vastanneista oli kokenut syrjintää tai rasismia, suomalaisista naisista puolet vähemmän, noin 7 %. Keskenään tuloksia verrattaessa voidaan todeta, että maahanmuuttajanaيسella on suurempi riski joutua henkisen väkivallan uhriksi kuin suomalaisella naisella. Tämän huomaa varsinkin syrjinnän ja rasismin kohdalla.

”Virtuaalisessa kulttuurissa väkivallan elementit normalisoituvat osaksi arkeamme niin, etteivät ne ole enää selvärajaisia: tekijän ja uhrin eroa on usein vaikea hahmottaa, väkivaltaista tekoa tai piirrettäkin on vaikea määrittää, koska siihen suhtaudutaan niin monella tavalla. Niinpä väkivallan eriasteisesta harjoittamisesta tulee sallittua jopa niin pitkälle, että ainoa, mikä on kiellettyä, on kieltäminen.” (Näre 2004, 58).

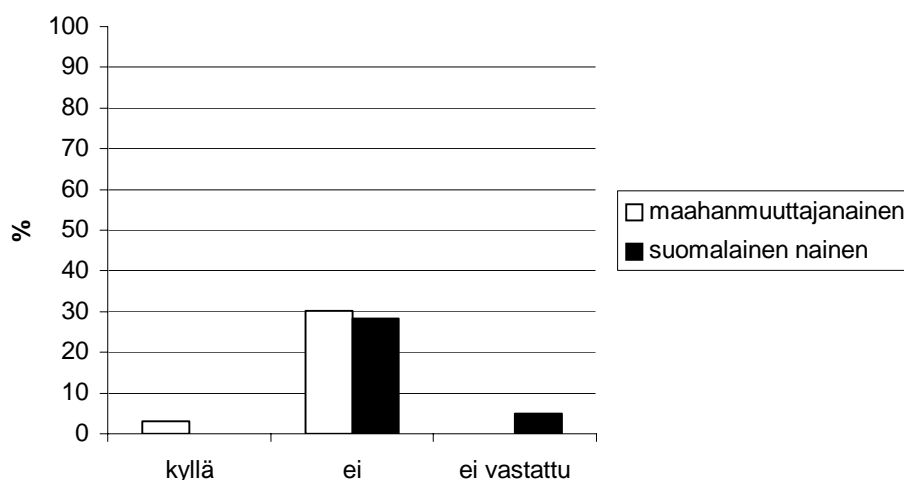
Kuvio 6. Kenen taholta vastaajat ovat kokeneet henkistä väkivaltaa (n=41)

Tutkimuksemme perusteella kyselyyn vastanneet naiset kokivat henkistä väkivaltaa tavallisimmin puolison, ex-puolison tai tuttavän/ ystävän puolelta. Maahanmuuttajanaيسista 8 % koki nykyisen puolison toimesta henkistä väkivaltaa, suomalaisten naisten vastaava määrä oli 15 %. Maahanmuuttajanaيسista 11 % vastasi kokeneensa henkistä väkivaltaa ex-puolison toimesta, suomalaisten vastaava luku oli noin 2 %. Suomalaisista naisista puolestaan noin 12 % kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa tuttavän/ ystävän toimesta, vastaava luku maahanmuuttajanaيسilla oli noin 2 %. Tutkimuksemme perusteella voidaan sanoa, että maahanmuuttajanainen on riskialttiimpi joutumaan läheisen ihmisen (puolison tai ex-puolison) tekemän henkisen väkivallan uhriksi. Suomalainen nainen puolestaan koki henkistä väkivaltaa todennäköisimmin puolison tai tuttavän/ ystävän toimesta.

5.2 Kuka taluttaa – Rajoittava väkivalta

Tutkimme vastaajien kokemaa rajoittavaa väkivaltaa kolmen kysymyksen valossa. Ensimmäisellä kysymyksellä selvitimme, onko vastaajia estetty opiskelemasta tai hankkimasta töitä. Toinen kysymys käsitteli vapaata rahankäyttöä ja kolmas kysymys omia ystäviä.

Kuvio 7. Rajoittavan väkivallan kokemukset (n=41)

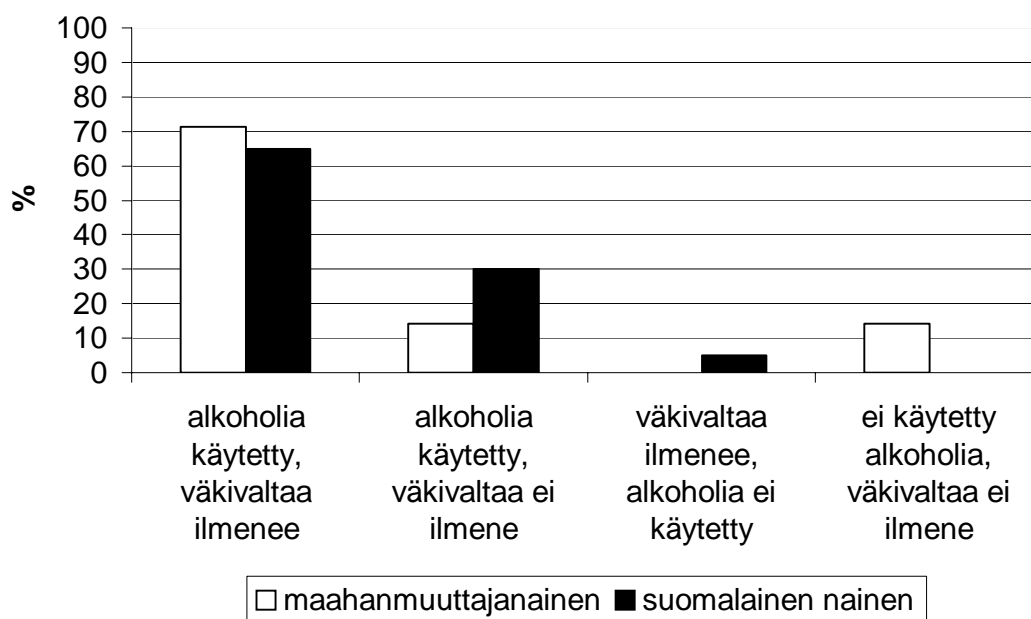
Tutkimme vastaajien kokemaa rajoittavaa väkivaltaa kolmen kysymyksen valossa. Ensimmäisellä kysymyksellä selvitimme, onko vastaajia estetty opiskelemasta tai hankkimasta töitä. Toinen kysymys käsitteli vapaata rahankäyttöä ja kolmas kysymys omia ystäviä. Rajoittavaa väkivaltaa ei vastaajien keskuudessa juurikaan ilmennyt näiden kysymysten valossa, sillä suomalaisista vastaajista kukaan ei ollut kokenut rajoittavaa väkivaltaa. Maahanmuuttajanaissillakin kokemukset olivat vastaajien keskuudessa vähäiset, noin 3 % vastasi kokeneensa rajoittavaa väkivaltaa. Yksi selittävä tekijä tähän ilmiöön on havaittavissa vastaajien syntymämaissa, sillä Suomen jälkeen vastaajia oli eniten Venäjältä. Historian sivuja katsoessa näiden maiden sukupuolijärjestelmässä on nähtävissä paljon yhtymäkohtia.

”Niitä yhdistävät vahva agraarinen ja naisten työssäkäynnin perinne (ja sen toinen puoli, eli heikko porvarillisen kotirouvuuden historia), naisten varhain saavutettu juridinen tasa-arvo (joskin usein muodollinen sellainen) sekä naisten korkea järjestäytymisaste poliittisissa liikkeissä (joita miehet johtavat). Tietenkin maita yhdistävät myös sukupuolijärjestelmien universaalit piirteet, kuten miesten korkea kynnys hoitaa lapsia tai arvostaa naisten tekemiä töitä sekä miesten mustasukkaisuus ja fyysinen väkivalta.” (Apo, Koivunen, Rossi & Saarikangas (toim.) 2002, 59).

5.3 Hulluutta ja humalaa

”Tupakka, viina, kirves ja perhe. Lumihanki, poliisi ja viimeinen erhe...” (Eppu Normaali, Murheellisten laulujen maa, 1987).

Tutkimme seuraavassa alkoholin ja väkivallan yhteneväisyyttä yleisellä tasolla. Alla oleva kuvio kertoo, kuinka väkivalta ja alkoholinkäyttö korreloivat keskenään.

Kuvio 8. Väkivalta ja alkoholi (n=41)

Tutkimme tässä alkoholin ja väkivallan yhteneväisyyttä yleisellä tasolla siten, että kuvio kertoo sen, kuinka väkivalta ja alkoholi korreloivat keskenään. Tutkimus ei kerro ovatko vastaajat joutuneet väkivallan kokijaksi alkoholin vaikutuksen alaisena, tai tekijän ollessa päihtyneenä. Kuvio ei myöskään selitä väkivallan tekijää.

Tutkimuksemme perusteella on nähtävissä, että mitä enemmän alkoholi on mukana vastaajien elämässä, sitä todennäköisempää on, että myös väkivalta koskettaa heitä jollain tapaa. Tulos on yhteneväinen Piispan & Heiskasen tutkimuksen kanssa sillä:

”Elämäntapaan liittyvä osoitin on myös alkoholinkäytön useus.[...] Uhriksi joutuminen vähenee tasaisesti alkoholin humalakäytön vähentyessä, samaan tapaan kuin parisuhdeväkivallan kohdalla. On kuitenkin otettava huomioon, että alkoholin käyttötapa, kuten humalahakuisuus vaihtelee eri ikäisillä ja elämänvaiheen mukaan. Tällaiset tulee vakioida, jos halutaan arvioida alkoholin käyttötiheyden merkitystä tarkemmin.” (Piispa ym. 2006, 97.)

Yleisellä tasolla alkoholin käyttö on Suomessa yleisempää kuin muiden päihteiden. Vuonna 1999 viidessätoista (15) EU maassa tehdyssä väestökyselyssä vastaajat pitivät alkoholismia useammin väkivaltaa aiheuttavana tekijänä kuin muita syitä (julkaisu koko perhe kierteessä 2007).

5.4 Hyvät ajat – Naisten oikeuksien toteutuminen Suomessa

Tutkimukseemme osallistuneet naiset olivat varsin tietoisia omista oikeuksistaan ja omasta arvostaan. Tämä näkyi esimerkiksi rajoittavan väkivallan kartoittavissa kysymyksissä, sillä rajoittavaa väkivaltaa vastaajat eivät olleet juurikaan kokeneet. Yksi selitys tälle löytyy Suomen lainsäädännöstä, joka takaa kaikille kansalaisilleen yhtäläiset oikeudet opiskelun, sivistämisen ja ammatinharjoittamisen välillä (julkaisu, naisten oikeuksien yleissopimus). Toinen selittävä asia on suomalainen sosiaaliturva, joka on kattava. Suomen perustuslaki turvaa jokaiselle Suomessa asuvalle taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Sosiaalipolitiikan näkökulmasta katsottuna hyvä sosiaaliturva on yksi keskeisimmistä perusoikeuksista (sosiaali- ja terveysministeriö.)

Vastaajat kykenivät tunnistamaan väkivaltaisen käytöksen ja tiesivät sen olevan Suomessa rikos, vaikka se tapahtuisikin ns. perheen sisällä. Tieto oli toisaalta yllättävä, sillä lähdekirjallisuudessa tuli usein ilmi, etteivät varsinkaan maahanmuuttajanaiset välttämättä tiedä perheen sisäisen väkivallan olevan Suomessa rikos. Toisaalta tieto oli odotettavissa oleva ilmiö, sillä:

”...pohjoismaat ovat aktiivisesti omaksuneet tehtävän YK:n ja EN:n normien ja ohjelmien toimeenpanemisessa. Luettelo lainsäädännöllisistä uudistuksista esimerkiksi Suomessa (parisuhderaiskauksen ja lievänkin yksityisellä alueella tapahtuneen pahoinpitelyn saattaminen yleisen syytteen alaiseksi, lähestymiskielto) sisältää runsaasti esimerkkejä valtion astumisesta yksityiselle ja intiimille alueelle, keskelle perheen ja parisuhteen ristiriitoja ja sukupuolitettun kehon piiriin”(Apo ym. (toim.)2002, 189).

Vaikka tutkimukseemme osallistuneiden naisten välillä ei ollutkaan havaittavissa suuria eroja väkivaltatapauksissa, niin on muistettava, että maahanmuuttajanainen on eri asemassa verrattuna suomalaiseen naiseen. Suomalainen nainen on omalla maaperälläään, jossa hän tuntee kulttuurin, kielen ja toimintatavat. Maahanmuuttajanaisen on opeteltava kielen lisäksi kaikki edellä mainitut seikat alusta ja unohdettava entinen käyttäytymismallinsa sopeutuakseen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on mahdollista saada apua väkivallan kokemuksiin erilaisista kriisiryhmistä ja turvakodeista, joita on ympäri Suomea. Pohjois-Suomessa tilanne on kuitenkin Etelä- Suomea heikompi, sillä turvakotien määrä on pohjoisessa pienempi kuin muualla. Vaikka Suomessa asiat ovat näennäisesti hyvällä mallilla naisten oikeuksien kannalta, riittää kehitettävää jatkossakin. Ojurin tekemän tutkimuksen mukaan (Väkivalta naisen elämän varjona – tutkimus parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten elämän kulusta ja selviytymisestä 2004) naiset hakevat apua eri sosiaali- ja terveydenhuollon auttajatahoilta ja turvakodeista. Kuitenkin naisten kokemukset virallisen palvelujärjestelmän näennäisestä, ongelman kieltävästä ja syyllistävästä kohtaamisesta tai täydellisestä kohtaamattomuudesta ovat muodostaneet haasteen julkisille palveluille.

Voidaan siis todeta, että opinnäytteemme hieman provosoiva ajatus murheellisten laulujen maasta on toisaalta vääristävä, toisaalta osuva. Yhtäällä tutkimustuloksemme viittaavat väkivallan vähäiseen ilmenemiseen Meri-lapin alueella, toisaalta lähdekirjallisuutta lukiessa elämä tuntui olevan yhtä kaaosta väkivallan keskellä. Vaikka väkivallan kokemukset ja väkivallan uhriksi joutuminen ovat kokijalleen traumatisoivia, ei voi väittää, että tämä olisi tuhansien murheellisten laulujen maa.

6 MINNE VAAN – AIHEITA JATKOTUTKIMUKSIIN

Väkivalta on aihealueena laaja, joten tutkittavaakin on paljon. Mutta sellaisia aiheita, jotka ovat lähellä meidän tutkimusta ja joita voisi jatkossa tutkia on esimerkiksi alkoholin vaikutus väkivaltaan ja naisten tekemä väkivalta. Voi myös tutkia maahanmuuttajanaisten ja suomalaisten naisten kokemaa väkivaltaa laajemmalla alueella, esimerkiksi Lapissa ja verrata siitä saatuja tuloksia meidän tutkimukseen. Jatkotutkimuksena meidän tutkimuksesta voisi eritellä jonkin osan ja tutkia sitä tarkemmin, esimerkiksi tutkia joko maahanmuuttajanaisia tai suomalaisia naisia tarkemmin, tai valita jonkin väkivallan muodon, esimerkiksi henkisen väkivallan ja tutkia sitä perusteellisemmin. Tutkimuskohteena väkivalta yleensä on mielenkiintoinen aihe, mutta täytyy muistaa, että samalla se on arka ja vaiettu. Lisäksi sitä on tutkittu vähän, varsinkin naisten kokemaa ja tekemää väkivaltaa. Joten jatkotutkimuksille on myös tarvetta.

7 PISTE – TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA

Tutkimustuloksemme osoittivat, että meri- Lapin alueella naiset kokevat suhteellisen vähän väkivaltaa. On kuitenkin muistettava, että tutkimuksemme oli vain pieni otos väestöstä ja analysoinnin teimme siltä pohjalta, että naiset puhuvat totta. Lähdekirjallisuutta luettuamme huomasimme, miten vaikeaa asioista on puhua, ja miten monimutkaisen asian kanssa olemme tekemisissä.

Tutkimuksemme validius on onnistunut, sillä saimme vastauksen tutkimusongelmaamme. ” *Validiteetti kuvaa missä, määrin on onnistuttu mittaamaan juuri sitä mitä pitikin mitata*” (Heikkilä 2004, 186). Luotettavuutta eli reliabiliteettia voidaan todistaa tutkimuksen vertailukelpoisuudella, sillä tutkimustuloksia oli mahdollista tietyiltä osin verrata usko, toivo, hakkaus tutkimuksen tuloksiin. ” *Mittauksen reliabiliteetti määritellään kyvyksi tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia*” (Heikkilä 2004, 187). Tutkimuksen luotettavuus olisi ollut parempi, mikäli otoskokomme olisi ollut suurempi tai tutkimus olisi pystytty toistamaan.

Tutkimuskysymykseemme saimme vastauksen, mikä noudatteli pitkälti kirjallisuudessakin ilmenneitä asioita. Maahanmuuttajanaiset kokevat osin erilaista väkivaltaa kuin suomalaissyntyiset naiset, mutta maahanmuuttajanaiset kokevat väkivallan enemmän fyysisenä kuin psyykkisenä ilmiönä. Yhtenä tekijänä tässä toimii erilainen kulttuuri ja eri kieli. Suomalaiset naiset ovat tietoisempia oikeuksistaan kuin monet maahanmuuttajanaiset.

Populaarikulttuurissa on nähtävissä upeita selviytymistarinoita. Popin kuningatar Madonna on elänyt väkivaltaisessa parisuhteessa, mutta päässyt yli tapahtuneesta. Tina Turnerin värikäs persoona ilahduttaa meitä yhä edelleen, vaikka hänelläkin on ollut vaikeutensa väkivaltaisessa parisuhteessa ja Oscar-voittaja Nicole Kidman taistelee naisten oikeuksien puolesta kansainvälisen UNIFEM:n kautta.

Ennen tutkimuksen aloittamista kartoitimme mahdollisia puutteita ja ongelmia kyselylomakkeestamme. Esille nousi monia huomioonotettavia asioita, joita emme aluksi tulleet ajatelleeksi. Yksinkertaisesti aiheen rankkuus toi omat ongelmansa. Oli mietittävä tarkasti, mitä voimme kysyä ja ennen kaikkea, mitä kysymme, saadaksemme tietää tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Meidän oli myös otettava huomioon kulttuurisensitiivinen näkökulma, sillä emme voineet lähteä siitä oletuksesta, että maahanmuuttajanaiset puhuisivat ja ymmärtäisivät suomenkieltä samalla tavoin kuin suomalaiset naiset. Ennakolta oli mahdotonta tietää, miten naiset, niin suomalaiset kuin maahanmuuttajatkin, ottaisivat tutkimuksen vastaan. Kertoisivatko he meille asioita omasta elämästään ja omista kokemuksistaan? Toinen suuri kysymys oli mahdollinen kielimuuri. Miten voitaisiin tehdä lomake, joka samalla olisi tarpeeksi helppo maahanmuuttajille, mutta ei aliarvioisi suomalaisia vastaajia? Kolmanneksi jouduimme pohtimaan paitsi kysymysten laadintaa myös tulosten tarkastelua. Hyvän kyselylomakkeenhan tunnistaa siitä, että tutkija on suunnitellut sen huolellisesti ja tietää jo siinä vaiheessa, miten purkaa tulokset (Tarja Heikkilä: Tilastollinen tutkimus, 2004, 47). Kysymyksistä ei saanut tehdä liian johdattelevia tai raakoja. Jälleen piti miettiä, miltä itsestä tuntuisi vastata kysymyksiin. Tulosten tarkasteluvaiheessa oli oltava tarkkana, että pysymme objektiivisena aiheelle. Kummallakin meistä on omat vahvat näkemyksemme tutkimuksen aiheeseen, mutta ne olivat nyt heitettävä sivuun ja tukeuduttava faktoihin, jota vastaajat meille antoivat.

”Hyvien kysymysten ominaispiirteitä ovat: kysytään yhtä asiaa kerrallaan, kysymys on tarpeellinen ja hyödyllinen, kysymys on kohteliaasti esitetty, se ei ole liian pitkä tai monimutkainen, se ei ole johdatteleva, sen kieliasu on moitteeton, se ei sisällä sivistyssanoja, slangia eikä erikoissanastoa, se ei sisällä kaksinkertaista kieltoa, se mahdollistaa tulosten saamisen halutulla tavalla.” (Heikkilä: 2004, 57)

Kyselylomakkeen kysymykset meillä oli pääasiassa hyviä ja ne etenivät jouhevasti. Ainoa selkeä puute oli kysymyksissä 6, 7 ja 10, jotka käsittelivät huumeiden käyttöä ja kokeilua. Ne olivat keskenään epäloogisessa

järjestyksessä, minkä vuoksi vastaaminen näihin kysymyksiin muodostui joillekin hankalaksi, eli jouduimme selittämään sitä lisää sanallisesti kyselyä tehdessämme. Tämä olisi korjaantunut, jos lomaketta olisi testannut useamman kerran, mutta tiukan aikataulun puitteissa, meillä ei ollut siihen mahdollisuutta.

”Testaamisen jälkeen tehdään tarpeelliset muutokset lomakkeen rakenteeseen, kysymysten järjestykseen, muotoiluihin ja vastausvaihtoehtoihin. Korjaamisen jälkeenkin kannattaa lomake antaa tutkijan lisäksi jollekin muulle luettavaksi.” (Heikkilä: Tilastollinen tutkimus 2004, 61)

Hyvässä kyselylomakkeessa kohtelias esitystapa on myös mietitty etukäteen, sinutellaanko (nuoret) vai teititelläänkö (vanhemmat tai arvostetut henkilöt) vastaajia. Tärkeintä kyselyssä on, että sama tyyli säilyy läpi kyselyn. (Heikkilä: Tilastollinen tutkimus, 2004, 57) Me ratkaisimme kohteliaan esitystavan käyttämällä minä - muotoa. Se oli mielestämme toimivin vaihtoehto, kun kyseessä on kuitenkin arkaluontoinen aihe ja halutaan saada tietoa vastaajan omista kokemuksista.

Kokonaisuutena vastausprosentti kyselylomakkeisiin oli 100%, eli saimme vastaukset kaikilta kyselyyn osallistuneilta. Vastausprosentti kyselylomakkeessa olleisiin kysymyksiin oli heikompi suomalaisilla naisilla kuin maahanmuuttajanaيسilla. Esimerkiksi muutamassa tapauksessa suomalaisten naisten lomakkeissa oli jätetty vastaamasta kumppanin taustaa koskeviin kysymyksiin, vaikka kumppani olikin elämässä mukana.

Kokonaisuutena tästä opinnäytteestä muodostui meille lapsi, jonka kasvua saimme katsoa ja ohjata oikeaan suuntaan. Kuten useimmille vanhemmille, myös meille, on hankalaa laskea lapsi niin sanotusti ulkoiseen maailmaan, missä se joutuu arvostelun ja kritiikin kohteeksi. Me pidämme tätä lastamme täydellisenä kaikkine puutteineen ja virheineen, sillä onhan se meidän yhteinen tuotos, jonka kanssa olemme viettäneet lähes vuoden. Itkulta ja hammasten kiristykseltä ei ole voinut välttyä, mutta näin lopussa on helppo myöntää, että kaikki tämä on ollut vaivan arvoista. Olemme saaneet kasvaa ja kehittyä tämän

työn parissa. Olemme myös joutuneet muuttamaan ennakkokäsityksiämme ja laajentamaan näkökulmaamme odottamattoman pitkälle. Emme varmaan voi koskaan kiittää liikaa ihmisiä, jotka ovat meitä työssämme auttaneet, voimme vain toivoa ja uskoa, että työn jälki tyydyttää kaikkia osapuolia.

LÄHTEET

Alkio, Paula (toim.) 2000. Naisiin kohdistuva väkivalta. Eduskunnan väestö- ja kehitystyöryhmän ja väestöliiton järjestämä seminaari 11.5.2000. Helsinki.

Apo, Satu & Koivunen, Anu & Rossi, Leena-Maija & Saarikangas, Kirsi (toim.) 2002. Itkua ikä kaikki? kirjoituksia naisesta vallasta ja väkivallasta. Tampere: Tammer-paino Oy.

Edellä mainitusta teoksesta otettu lainaus, joka on muusta teoksesta:

Mainstreaming Equality 1999: The State of Gender Equality on the Eve of the 21st Century. Final Report on the Plan of Action for the Promotion of Gender Equality of the Government of Finland. Ministry of Social Affairs and Health, Working Group Memorandum 3. (10-24)

Brit, Fougner & Larsen-Asp, Mona (toim.) 1994. Pohjola – naisten paratiisi? Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Grönholm, Pauliina & Ahlqvist, Maria (toim.) 2006. Matkalla tasa-arvoon. CEDAW, Pekingin toimintaohjelma ja vuosituhattavoitteet, UNIFEM. Painotalo Auranen.

Heikkilä, Tarja 2004. Tilastollinen tutkimus. 5., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Koskela, Minna ja Sutela, Heli 2005: Kumman kaa, Perusasiat haltuun. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Kuivaniemi, Mirja (toim.) 1996. Väkivallasta vapaaksi, naiset kertovat kokemuksistaan. Hämeenlinnassa: Karisto Oy:n kirjapaino.

Kyllönen-Saarnio, Eija & Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta, Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:15. Helsinki: Yliopistopaino. Opas myös internetissä: www.stm.fi/julkaisut

Laitinen, Merja & Hurtig, Johanna (toim.) 2002. Pahan kosketus, Ihmisyyden ja auttamistyön varjojen jäljillä. PS – kustannus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Nurmi Reet ja Helander Reetta (toim.) 2002: Väkivalta ei tunne kulttuurisia rajoja, Helsinki: Yliopistopaino. Teoksessa Niemelä, P. 1987: Sosiaalipolitiikka, 12:95–102

Näre, Sari 2004. Kokonainen nainen. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Ojuri, Auli (toim.) 2001. Hukasta kukkaan, naisen tie väkivallasta selviytymiseen. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 29. Helsinki: Nykypaino Oy.

Piispa Minna, Heiskanen Markku, Kääriäinen Juha ja Sirén Reino 2006: Naisiin kohdistunut väkivalta 2005, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos HEUNI, Publication series No. 51. Helsinki: Hakapaino Oy.

Edellä mainitusta teoksesta otetut lainaukset, jotka ovat muista teoksista:

Heiskanen, M. (2002), 72. Väkivalta, Pelko, Turvattomuus. Survey-tutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen. Tilastokeskuksen tutkimuksia 236. Helsinki: Hakapaino Oy.

Walby, S. & Myhill A. (2001), 503-508. New survey methodologies in researching violence against women. British Journal of Criminology 41:502-522.

Straus, M. A. & Gelles, R. J. (1992). Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families. New Jersey: New Brunswick.

Rowling, J.K. 2005: Harry Potter ja salaisuuksien kammio. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:27: Koko perhe kierteessä, Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi, Yliopistopaino, Helsinki.

Luettavissa internetissä www.stm.fi/julkaisut

Ulkoasiainministeriön Julkaisuja 1992: Naisten oikeuksien yleissopimus, Helsinki.

Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. PS kustannus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Van Lawick J. & Groen M. 1996. Suom. S. Perttu, Kirkot sanovat ei naisiin kohdistuvalle väkivallalle, toimintaohjelma kirkolle, Helsinki 2004.

Elektroniset lähteet:

<http://www.evl.fi/vakivallastasovintoon/esittely/muodot.htm> viitattu 27.4.2008

<http://www.ulapland.fi/?deptid=17652> viitattu 5.5.2008

www.stm.fi/resource.phx/vastt/sostu/sosko/index.htm viitattu 5.5.2008

Lehtiartikkelit:

Lounais- Lappi lehdessä 17.8.2007 julkaistu kirjoitus Lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen, kirjoittanut: Tiina Qvist YTM, jatko-opiskelija, Lapin Yliopisto

Lounais-Lappi lehdessä 10.9.2007 julkaistu kirjoitus Maahanmuuttajanaiset väkivallan uhrina.

Laulujen sanat:

Irinan kappale Vahva on Toni Wirtasen sanoittama, albumin nimi on Vahva ja se ilmestyi vuonna 2004.

Ezkimon kappale Ilman sua on Vaa ämsee Albumilta, joka ilmestyi vuonna 2004.